

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetésekénél:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... " 16.— | nyolczad oldal " 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Báró Hornig buzdító szavai.*

Nagyméltóságú Elnök Ur!

Igen tisztelt Nagygyűlés!

Irodalmi s Tudományos Társulat nagygyűlésén elnökölni ép oly megtisztelő, mint érdekes feladat, de akinek ez osztályrészeül jutott, mindig csak némi aggodalommal foghat annak teljesítéséhez: Vajjon képes lesz-e ama magaslaton mozogni, melyre magát e diszes testület szellemi méretei, érdemei s ezek alapján régóta szerzett hírneve juttattak?

Igy állok ma önök előtt, legjobb iparkodásom latba vetése mellett is számítva az igen tisztelt Nagygyűlés szíves elnézésére, midőn kegyes parancs folytán arra vállalkozom, nem hogy egy magasan fölöttünk álló egyházi fejedelmet az elnökségben pótoljak, hanem csak arra, hogy azt gyöngén helyettesítsem.

Könnyebb, legalább egyéni fölfogásom szerint, a tárgyunk megválasztása, melyről ma önök előtt értekezni szeretnék. Mert az épen ami napjainkban úgyszólván elég zajjal ön maga kínálkozik még annak is, aki meglehetősen visszavonultan csak dolgozó-, tanulószobája ablakaiból szokta és szereti a világot nézni s akkor azt veszi észre, hogy ismét egyszer a forradalom kellő közepén vagyunk.

Nem a politikai forradalmat értem, mert erről itt szólanom nagy örömmre tiltják Társulatunk alapszabályai, de azt, amelyet talán túlságos peszsimizmus nélkül amaz előhírnökének tekinthetünk. Ama szellemi forradalmat értem, melynek hullámai világszerte magasra csapkodnak, miközben, — régi tapasztalat lévén, hogy hazánk a külföldet a jó és helyes eszmék befogadásában rendszeresen csak igen vontatva, de a rosszak utánzásában és befogadásában annál gyorsabban követni szokta, — e hullámok moráját, sőt ostromát már eléggé észrevehetően halljuk és érezzük.

Szép a szellemek forrongása és surlódása, míg a szellemi küzdelem kellő komolysággal, értelemmel, tisztos fegyverekkel s nemes célok eléréseért vívatik. Ezáltal az eszmék tisztulnak s tér nyílik az igazság előtt. De amit ma látunk világszerte, az nem forrongás többé, hanem, mint főlebb mondám, teljes, valóságos forradalom, általános megjelenésében sajnos és veszedelmes, egyes, alantjáró nyilvánulásaiban pedig egyenes undorító, megvetésre méltó.

Igaz, hogy ennek konstatálásával a bajon segítve nincs, de magának a bajnak fölismerése s igazi nevének megnevezése az első lépés, melyet megtenni kell, ha a baj orvoslására szolgálható gyógyszer keresésére indulunk.

A bajt, fájdalom, nagyon könnyű fölismerni és megnevezni. Mert röviden szólva: az az egész forradalom, mely a legkülönbféle jelszók alatt körülöttünk tombol, végeélját tekintve egyedül és kizárólag a keresztény világnézet ellen irányul, az ellen dühöng; sőt azt merem állítani, hogy az ostromló harc riadója ma nagyobb, vadabb, zajosabb, tolakodóbb, mint valaha volt és, ami az aggodó szemlélőnek fájdalmát még csak növeszteni képes, számtalan, a háborgó tenger hullámai által a felszínre vetett selejtes elemek mellett, nem egy helyen a ferde irányban indult képzettség és tagadhatlan tudomány, vagy legalább nagy tudás is szegődött e forradalom szolgálatába.

Nincs szándékom igen tisztelt hallgatóimat hosszadalmas idézetekkel untatni, mint amely különben is a dolgok színvonalán áll s tudja, hogy a tudományok bármely ágát nézzük, csak azt látjuk, hogy mindenütt a keresztény fölfogást tudva vagy nem tudva tagadó irányzat a lehangosabb, míg a komoly elmék vagy fatalisztikus nyugalomban csak álmélkodnak, vagy a kétségbeeséshez nagyon is hasonló hidegségben azzal erik be, hogy utálattal forduljanak el attól, amit utónépfélen látni kénytelenek, míg a félig műveltek, vagy tudatlanok a gonosz szenvedélyek hizelgő jelszavainak és csalásainak esvén áldozatul, boldogoknak érzik magukat, ha egy-egy elhíresztelt

* Elnöki beszéd, mellyel a Szent-István-Társulat ez idel közgyűlését megnyitotta.

elme gyakran még félre is értett szólamaikat ismételtetik, mert ezáltal jogcímet vélnek nyerni arra, hogy magukat is művelteknek tartsák. A jogi tudományban s a bölcsészethen előtérbe tódult determinizmus a szabadakaratnak, ennél fogva az egyéni felelősségnek, tehát legalább az egyénben a jó és rossz tett közti különbségnek tagadása, mely eszme végkövetkeztetésében kell, hogy a törvénynek büntető hatalmat, de az egyénben a javulás lehetőségét is tagadja. A természettudós nem lát tul a holt anyagon, amelynek keletkezését s a mindennemű forgásában nyilvánuló nagyszerű rendszerességét nem tudja ugyan magyarázni, de eléggé különös nyakassággal épen ezen nem tudására támaszkodva tagadja a mindezeknek egyedül elfogadható okát, a Teremtő Istennek létét. A teológiának is tehetnek szemrehányásokat, bár a katolikusnak még mindig kevesebbet, mint a protestánsnak, hol egyesek, különben mint magánemberek kifogástalan jellemek, bámulatos elmével és széles mérvű tudással, mégis egy alapjában teves elv súlya alatt és általa kergetve oly nyelvezettel tagadják Krisztust, hogy, mint az Írás mondja (Máté, XXIV. 24.): «Tévedésbe hozzák (ha lehet) még a választottakat is»; míg a katolikus tudósok közt, bár csak szórványosan és muló lidére gyanánt találkoztak, kik teljes s tagadhatatlan jóakarattal, de megijedve attól a nevétséges és egyoldalú állítástól, hogy a katolikus vallás a hátramaradottság súlyával az anyagi jólétre is békítőlag hat, azon fáradoztak, hogy a katoliceizmust — bocsánat e szóért: modernizálják, mintha az isteni kinyilatkoztatás divatóikk, Anyaszentegyházunk rendszere pedig nem oly egyszerű egész lenne, mely minden időbe illik s minden korba, mert mindkettővel haladva, egyikkel sem helyezi magát soha igaz s valódi ellentétbe s mintha az az Egyház, mely a mai polgáriarsult világot teremté — a szó helyes értelmében véve e kifejezést — saját magát élhetné tul, saját magával kerülhetne ellentétbe!

S mit mondjunk ama félrevezetettek mély sajnálatraméltó százezreiről, kik nem egy tekintetben méltányos, sőt jogos küzdelmei közt lelketlen esalók hálóiba kerülven, eszközül engedik magukat fölhasználtatni a Krisztus elleni ádáz gyűlölet kielégítésére oly elemek által, melyeknek úgynevezett meggyőződésük merő üzlet, törekvésük pedig csak az, hogy a megélhetéssel küzdő sokaság figyelmét elfordítva onnan, ahol bajai valódi és egyedüli forrását ismerhetné föl, a pokoli számításal folytonos lázban tartottakat önmaguk még jobban kizsákmányolhassák, anyagi nyomorukat tetőzve azzal, hogy a vallás s Istenbe vetett bizalom nyújtotta lelki vigasztól is megfosztják őket.

Nem hiszem, hogy az eddigiekben túlfeketén látnám a helyzetet, amint másfelől szándékom épen nem az, hogy valamiképen a végleges esűggedtségnek vagy kétségbeesésnek adjak kifejezést: «*Deus sanabiles fecit nationes*», mondja az ó-kori bölcs (B. könyve, I. 14.), hozzáfűzven az örökké

igaz reflexiót: «Mert Isten a halált nem szerelte és nem örül az élők veszedelmén. Mivel teremtett, hogy minden legyen és épségre alkotta a földkerekség nemzetségeit és nincs azokban vészhozó szer, sem pokol országa a földön... hanem az istentelenek szavakkal és kezekkel idézték azt elő».

«*Deus sanabiles fecit nationes*» — a meggyógyulhatóság lehetőségét nyújtotta. De nemcsak azt, hanem az eszközöket e kigyógyulásra, a gyógyszert is örökké igaz, örökké változhatatlan kinyilatkoztatásában, mely míg iránytűje a halandónak e földi életben, egyúttal mindig a földöntúli létet mutat, odavezeti azt, aki jelzéseit híven követi; aki pedig nem követi, sőt az embereket visszatartoztatja attól, hogy kövessék, legyen az közember, vagy a föld hatalmasainak egyike, ép ezáltal mutatja, hogy napjaink bajait vagy nem ismeri, vagy gyógyulásukhoz bármilyen okból hozzájárulni nem akar.

Ne is ezektől várjuk a gyógyulást, hanem saját magunktól. Mi, kik az igazság birtokában vagyunk, mi, kik ama szellemi fegyverek birtokában vagyunk, melyekkel e szellemi harcokat végig kell vívni, ne féltsük az Anyaszentegyházat, legyőzhetetlen az, hanem inkább segítsük őt azon áldásos, bár nehéz munkában, mellyel a fölhaborodott nemzetek és hanyatlott országok — mint a királyi zsoltáros mondja (45.7.) — érdekében 1900 év óta fáradozik. Segítsük, mindenki megtéve a maga becsületes kötelességét, szorosán egymás mellé sorakozva, nem alkudva meg, midőn a haza szent ügye s az egyház jogairól van szó, sem emberekkel, sem az egyre váltakozó divatos napi áramlatokkal. *Tegyük meg kötelességünket mint keresztény polgárai ez országoknak, tegyük meg társadalmi téren, a közéletben, hivatalos s magánviszonyainkban. Támogassuk a katolikus egyleteket s a katolikus hitélet különféle nyilvánulásait, támogassuk a katolikus irodalmat* szellemileg és anyagilag, legjobb tehetségünk szerint, nem az erők szétforgácsolása által meggyengítve hatásukat s nem is az idegenek támogatása által úgyszólván konkurenciát csinálva saját magunknak. Nincs e téren igaz barátunk, ha néha úgy tesznek is, mintha nagy kegyesen hajlandók lennének megtérni bennünket. De csak *megtérni*, ha hallgatunk s cirkulusaikat nem zavarjuk, — *megtérni*, ha gondatlanságunkban, vigyázatlanságunkban, jöhízemű ügyetlenségünkben hallgatva a szírehangokra, magunk segítjük egyengetni az utat, amely vesztünkhöz vezet. Ébredjünk, sorakozzunk, tömörüljünk a templomban, a közéletben, de az irodalomban is. Mert amely szellemi irányzatnak, legyen az politikai vagy vallási, irodalma nincs, az lemondott a létezés jogáról. Élhet ideig-óráig talán beteges kompromisszumok árán, de nemcsak hogy tényezővé nem fog megerősödhetni soha, hanem addigi állásából is lassankint kiszorulva, sorsa a szégyenletes bukásnál egyéb nem lehet.

Hol mondanám ezeket, ha nem ezen veterán irodalmi Társulat nagygyűlésén, mely a magyar

katholikusok áldozatkészségéből nagy és szép anyagi tőkével rendelkezik, amelynek beléletét buzgó, szorgalmas és sokoldalú szellemi működés kell, hogy vezérelje. Vezérli is, midőn rendelkezéséhez és feladatához híven, ildomosan megválasztott kiadványai által irányt ad a katolikus olvasóközönségnek, fegyvert kezébe hitünk ellenségeivel szemben, központot a katolikus írók számára, hogy a váltakozó szükségletekhez képest ott védelmezzék Isten városát, ahol az ellenség majd álnok aknák segítségével, majd nyíltan ostromolja. Hol mondanám ezeket, ismétlem, ha nem e Társulat kebelében, mely céltudatos és buzgó vezetés alatt feladatát jelesen megoldja s melynek ez évi nagygyűlését ezennel megnyitom.

A népoktatási törvény revíziója.

(Folytatás.)

Mult heti bevezető cikkünkben ott hagytuk el, hogy az új törvény-tervezet megszünteti-e azokat az okokat, amelyek a tankötelezettség érvényesülését akadályozták a multban, illetőleg akadályozzák a jelenben is?

A fölmerülő kérdésre határozottan *nemmel* kell felelnünk.

Nem biztosítja a törvény-tervezet az elegendő jó népiskolát. Elmondani mondja ugyan, hogy legyen elég jó népiskola, de az eszközöket a fönn tartott tényezőknek nem bocsátja rendelkezésükre. S hogy mennyire nem veszi valami nagyon komolyan maga a tervezet sem e dolgot, kitűnik abból, hogy az egy tanító vezetésére bízható tanulók számát 80-ban állapítja meg, holott a jó iskola célja felé erőteljesebben haladó nyugati államokban, melyekhez nagy hivatkozással oda számítani szeretjük magunkat, már a 40-et is sokalják s a 30-ra törekszenek.

Az új törvény nem sokat lendít az iskola külső viszonyain, amelyekről oly nagyon függ a belső élet; nem valószínű tehát, hogy a megreformált népiskola kedvesebb, népszerűbb lesz a köznép előtt, mint volt a régi.

Végezetre a tankötelezettség alkalmazása (még fokozottabban) azoknak a tényezőknek a kezében marad, akik eddig is ötödik keréknek tekintették az egész népoktatást: a közigazgatási hatóságoknak, eminenter a községi elöljáróságoknak. A mulasztó gyermekek szüleivel szemben tanúsítandó szigorú bánásmód, mely az elzárás által az ember telenségig fokozódik, nem fog segíteni a bajon, legfeljebb meggyűlölteti azt az intézményt, melyet ma sem kedvel eléggé a nép.

A törvény-tervezetnek az iskolába-járást a szüle szabadság-vesztésével kioroszakolni akaró 9—10. §-ai ellen határozottan óvást kell emelnünk. Elég nekünk a nép közönye; meggyűlöltetni nem akarjuk magunkat s az intézményt, melyet szolgálunk.

Az 1868. évi 38. t.-c. 4. §-a elegendő lett volna

a tankötelezettség érvényesítésére, ha az illetékes közigazgatási hatóságok komolyan vették volna. Az a szigor, amely abba a szakaszba bele van foglalva, tökéletesen elegendő. Nem új békák kovácsolására kellene tehát az erőt vesztegetni, hanem ama szakasz okszerű követeléseinek kellene érvényt szerezni.

A 100 koronáig terjedhető pénzbüntetés, közmunka, bebörtönzés a legnagyobb embertelenség azzal a szegény emberrel szemben, aki rendesen azért nem küldi gyermekét iskolába, mert vagy szegénysége miatt nem tudja a legszükségesebbekkel sem ellátni s mert a megélhetésért folytatott küzdelmében még a gyermek segítségét is kénytelen igénybe venni.

Ezek ellen a szakaszok ellen tehát nekünk a leghatározottabban állást kell foglalnunk. Az iskola-mulasztás különben is helytelenül minősítetik kihágásnak; a kihágás, miként azt a szó világosan, közérthetően kifejezi, valamely törvénynyel, vagy törvényen alapuló rendelettel ellentétben álló cselekvés. Lényege az aktivitás, holott a mulasztásból épen a cselekvés hiányzik.

Ha már épen szigorú büntetés kell, ám legyen: érje azokat a közigazgatási hatóságokat, amelyek a tankötelezettség érvényesítésére irányuló kötelességüket elmulasztják. Erről azonban a törvény-tervezetben nem szól a krónika.

Nem elégíti ki a várakozást a törvényjavaslatnak első szakasza sem, mely a tankötelezettséget, ellentétben az évek hosszú sora óta különösen szakkörökben fölmerülő kívánalommal szemben a hat éves kortól számítja. E tekintetben a tervezet csak másolata az 1868. évi 38-ik törvény-cikk vonatkozó szakaszának, holott a tapasztalás beigazolta, hogy a tanköteles testi és lelki fejlettsége miatt az elemi tanítás a 7-ik életév betöltésétől kellene, hogy kezdődjék.

(Folytatása következik.)

Az új törvényjavaslatból.

(Folytatás.)

III. Fejezet.

A községi és felekezeti tanítók javadalmazása és az állam által gyakorlandó fegyelmi jog.

35. §. A községek és hitfelekezetek által föntartott elemi népiskoláknál alkalmazott rendes tanítók (tanítónők) évi fizetése legalább 800 koronában, a segédtanítók fizetése pedig 600 koronában állapítandó meg.

36. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az illetékes iskolai főhatóság kívánságára, a törvényhozás által évről-évre engedélyezett összeg keretén belül a következő szakaszokban meghatározott föltételek és következmények mellett a tanítói fizetéseknek a törvényszerű minimumon fölül 1000 koronáig való kiegészítésére is segélyt nyújthat.

37. §. Az összes elemi népiskolákban alkalmazott rendes tanítók 100 korona ötödéves korpótlékban részesítendők, amely korpótlékhat izben valik esedékessé és összesen 600 koronáig emelkedhetik.

Ezen korpótlék a 800 koronánál nagyobb fizetésbe be nem számítható.

Ezen korpótlék alapját képező szolgálati idő 1893. évi október hónap 1-étől veszi kezdetét.

38. §. Úgy a községi, mint a felekezeti elemi népiskolák iskolai hatóságai kötelesek intézkedni, hogy a jelen törvény hatályba léptétől számítandó kilenc hónap alatt az iskoláikban alkalmazott rendes tanítók (tanítónők) fizetését legalább is 800 koronáig, a segédtanítókat pedig 600 koronáig az iskolafőntartók biztosítsák. Anyagi erő híján államsegítséget kérhetnek.

39. §. Ha a hitfelekezeti iskolafőntartók ezen határidő alatt akár az egyik, akár a másik módon kellően nem biztosítanak tanítóik legkisebb fizetését, de iskolájukat mindamelllett főntartani kívánják, az ilyen iskolafőntartó hitfelekezettel szemben az 1868: XXXVIII. t.-c. 15. §-ának, illetőleg az 1876: XXVIII. t.-c. 6. §-a 4. pontjának rendelkezései, a három izben való megintés mellőzésével nyerne alkalmazást.

40. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az arra utalt polgári és hitközségek népiskolai tanítóinak fizetését ezen törvényben megállapított legkisebb fizetésig a következő módozatok szerint egészíti ki:

a) a közigazgatási bizottság a polgári és a hitközségnek, valamint az iskolának szabályszerű költségvise alapján megállapítja az illető népiskolai hatóságok által bejelentett tanítói fizetés mennyiségét és az ezen törvényben meghatározott legkisebb fizetéssel szemben való hiányát.

b) Minden olyan tanítói állás, amelynek fizetékiegészítésére államsegély engedélyeztetett, vagy államsegély kérelmezett, rendszerint szabályszerű pályázat útján tölendő be.

c) Az illető iskolaszék köteles még azt is igazolni, hogy azon tanító, akinek fizetéséhez államsegély kérelmeztek, legalább harminc mindennapi (6—12 éves) tankötelest fog oktatni.

d) A közigazgatási bizottság vizsgálja meg, hogy a segélyezendő tanítóknak a *b)* pontban körülírt minősítvénye megfelel-e a törvényekben kikötött kívánalmaknak.

e) Ha az állam valamely községben állami elemi népiskolát tart fenn, az ott helyben levő községi és hitfelekezeti elemi népiskola tanítói fizetésének kiegészítésére és korpótlékaira csak azon esetben engedélyezhető új államsegély, ha az állami elemi népiskola a községben levő 6—12 éves tanköteleseknek törvényszerű oktatását helyszüke miatt részben nem képes ellátni és így a más jellegű népiskolára tényleg szükség van.

f) Ha az állam valamely községi vagy felekezeti iskola tanítójának fizetékiegészítéséhez 120 koronát túlhaladó államsegéllyel járul, a

tanító alkalmazása a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásától függ. Az államsegélyben részesülő községi elemi népiskoláknál az 1876: XXVIII. törvények 13. szakaszának 1. pontjában körülírt tanítóválasztási eljárás a jelen rendelkezésnek megfelelően módosíttatik.

g) Ha valamely községi vagy felekezeti népiskolánál az ujonnan rendszeresített tanítói állás javadalmazásához az állam legalább 800 korona fizetékiegészítési államsegéllyel járul, ezen tanítói állásra a tanítót a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

h) Az államsegéllyel kiegészített fizetéssel ellátott községi elemi iskolai tanítók választása körül fölmerült vitás ügyek elintézése az 1896: XXVI. törvények 159. szakaszának megfelelő módosításával a vallás- és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Az amerikai boldog élet. Ügylátszik, nemesak a napszámos-osztály kívánczik egy jobb jövő reményében a tengeren túlra, nemesak a keztyűs tolvajok keresik föl védhelyül Amerikát, de már fájdalom a magyar tanító-ság között is tanyát ütött az a ferde gondolat, hogy Amerikában a dollárok csak úgy hullanak az emberek zsebébe, mint a záporosó sokszor az utazó ember nyakába. Példakép tűnhet föl egy szegény tanító társunk, ki vérmes reményeket táplálva, Amerikáról tudakozódott egy ott élő plébánosnál, ki jelenleg Fairborton (Amerika) lelkészkedik, hogy ki lehetne-e öneki memmi oda tanítónak? A kollega úr a következő választ nyerte:

Igen tisztelt uram!

Folyó hó 10-én kelt s ide tegnap érkezett levelére kívánsága szerint a következőkben válaszolok: 1. Állást sem önnek, sem másnak nem tudok szerezni, mert *a)* ilyenféle dolog hatáskörömön kívül esik; *b)* mert kántortanítói állomások Amerikában nem léteznek, mivel a templomokban csak vasárnap van orgonás mise, de akkor is vegyes énekkar négyesben ad elő kizárólag latin énekeket. Egyéb szertartásokat pedig a pap maga végez a római rítusok szerint latin nyelven. Az iskolák nyelve pedig kivétel nélkül angol, még a magyarok által főntartott iskolákban is és azokban, ha katolikus iskolák, apácák tanítanak, ha pedig államiak, akkor tanítónők, mivel a férfiak a tanítóságnál jövedelmezőbb foglalkozást találván, azok itt tanítói pályára nem lépnek. Aztán pedig Amerika nem ismeri el a külföldön szerzett oklevelek érvényét. Nálunk Fairporton kivételesen van ugyan kántor 400 dollár éves fizetéssel, mert egészen hazai szokás szerint rendezkedtünk be, de ez a fizetés nem több, az itteni forgalmi érték

szerint, mint otthon 400 forint s ezért a kántor az egyházi teendőket is végezni tartozik, tudnillik harangoz, söpri, tisztogatja, sőt fűti is a templomot. Mellékjövedelme pedig alig van valami. c) Ha állásosztogatással foglalkoznák, akkor fél Magyarországnak kellene — úgyszólván — állást szerezni, oly sok az eziránt hozzám fordulók száma. Ez pedig egyszerűen lehetetlenség.

Édes jó uram, nem tudja mit kíván, mikor Amerikába kívánczik. Amerika ugyanis egy nagy vad birodalom Magyarországhoz képest, melyben ugyan a gyári, bányai, kikötői és földműves munkások bőséges foglalkozást és keresetet találnak, de intelligens ember az angol nyelv tökéletes tudása nélkül a bizonyos elzüllesnek néz eléje, mivel ilyet az amerikai, a yankee (yankee) semmiféle munkára nem alkalmaz. Az én véleményem tehát az, hogy aki nem kénytelen vele, ne hagyja el Magyarországot, mert azt nem találja föl sehoh a világon. Ha kell is ott küzdeni és szenvedni a mindennapi kenyerért, itt többet kell kiállni az idegen földön, hol annival nehezebb a szenvedés és küzdelem, mert árván, elhagyatottan és egyedül áll az ember ez idegen földön. Ha pedig neje iránt való tekintetből akarna mégis kivándorolni ide, akkor meg könnyebben kaphat állást apósa révén, mint általam, ki magam is menekült vagyok és összeköttetésekkel nem rendelkezem. Egyébiránt azon honfitársaink, kik Amerikában megfordulnak, többnyire nagyitási mániába esnek és elvetik Amerikáról a súlykot, hogy mások előtt nagyobbaknak látszassanak. Holott a való igazság az, hogy Amerika sem valami Eldorádó, a sült galambok, malacok és dollárok itt sem röpködnek maguktól az utcán, sem aranyhegyek nem emelkednek az égnek, hanem dolgozni kell a kenyérért még jobban, mint odahaza. A különbség csak az, hogy aki itt dolgozni akar, minden időben talál munkát és ha megbízható ember, meg is fizetik munkáját s így józan, takarékos életmód mellett szerezhet magának valamit. De a magyar kivándorlók is csak úgy tudnának legjobban boldogulni, ha földbirtokot szereznének a gyári és kikötői munka helyett a déli és nyugati államokban, hol öt dollárjával (= 25 korona) nagyon jó földeket lehet szerezni. A magyar kivándorlók azonban csak most kezdenek ezen eszmével némileg megbarátkozni, pedig ez volna az ő természetes hivatásuk. Intelligens emberek közül csak a papok és orvosok bírnak itt az angol nyelv ismerete nélkül érvényesülni, de viszont a papok kivándorlását is megnehezítette a római Szentszék azáltal, hogy az idén szoros kötelességeikre tette az amerikai püspököknek, hogy idegen nemzetségi papokat egyházmegyéikben csak előbbeni püspökeik beleegyezésével alkalmazzanak és aki valamely amerikai egyházmegye kötelékébe már belépett, más amerikai egyházmegye kötelékébe az apostoli Szentszék engedelmével mehet át.

Ezek után hazafiúi üdvözléssel vagyok stb.

Beküldte: *Bobory János*.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Szüneti tanfolyam tanítók számára. *Kivonat az esztergomi főegyház. f. évi XI. körleveléből.* A múlt évi nyári szünetben rendezett tanítói és tanítónői továbbképző tanfolyamokra oly nagy számmal jelentkeztek fölvetelre a tanítók és tanítónők, hogy a folyamodóknak csak egy része volt fölvehető. Szemben ezzel az öröndetes jelenséggel, hogy a már működő tanítók és tanítónők oly szíves készséggel ragadják meg az alkalmat, mely nekik a továbbképzésre és ismereteik kibővítésére nyújtatik, elhatároztam, hogy a f. évi szünetben megújítom ezen tanfolyamokat, még pedig, hogy minél nagyobb mértékben tehessek eleget a fölvetelért folyamodók kérelmének, ezidén a tanfolyamokat kétszer oly nagy számban fogom életbeléptetni, mint a múlt évben voltak: nevezetesen: Budapsten, Baján, Pápán, Mórban, Déván és Mátyás-Szigeten tanítók számára: Kolozsvárott és Szabadkán pedig tanítónők részére. Mindegyik tanfolyamra 50 hallgató vétetik föl, kik közül 30 ingyenes ellátás (lakás és étkezés) kedvezményében részesül, a többi 20 pedig ugyancsak az intézetben 20 (húsz) korona kedvezményes díj fejében nyerhet a tanfolyam egész időtartamára lakást és étkeztetést. Az utiköltsége (másodosztályú vasúti jegy vagy a kész fuvar költség) valamennyi fölvevő tanfolyamhallgatónak meg fog téríteni. A fölvetel iránt folyamodhatnak bármily jellegű iskolánál működő tanítók és tanítónők, kik bélyeg nélküli kérvényeiket az illetékes kir. tanfelügyelőnél nyújthatják be. Más úton benyújtott kérvények nem fognak figyelembe vétetni. A kérvények benyújtásának határideje f. évi június 5. napja. A kir. tanfelügyelőségtől a kérvények legkésőbb június 15-ig ide fölterjesztendők. (Azok, kik ugyanazon intézetbe való fölvetelért folyamodnak, egy íven csoportosítandók.) A tanfolyam szervezete és tanulmányi rendszere teljesen a múlt évi márc. 24-én 91094. sz. a. kelt itteni rendeletben körvonalozott és a «Hivatalos Közlöny»-ben, a «Magyar Tanítóképző»-ben és a «Néptanítók Lapja»-ban is közzétett keretben fog mozogni, azzal a különbséggel, hogy az ezidei tanfolyam előadásai közé ugyancsak 18 órai terjedelemben a természettani tudomány újabb vívmányának ismertetése kísérleti mutatóanyagok kapcsán szintén fölveendő lesz. A tanfolyam az «Egyetem tanítógyűlés»-re való tekintettel f. évi július hó 11-én reggel veszi kezdetét és 3 heti időre fog terjedni. Akik részt vesznek a tanfolyamon, azok annak befejeztével igazolványt nyernek. Budapest, 1904. május 11.

A tankötelesek tanúsítványainak kiállítására. Az óvoda- és tankötelesek iskolai beiratására szolgáló tanúsítványok jövőben díjtalanul és bélyegmentesen ki nem állíthatók. A m. kir. pénzügyminiszternek 1904. évi 6978. számú körrendelete. Az óvoda- és tankötelesek iskolai beiratására szolgáló anyakönyvi tanúsítványok bélyegmentessége tárgyában a m. kir. belügyminiszter által velem egyetértőleg kiadott 6944/1902. sz. belügyminiszteri körrendelet, miután a szóban forgó anyakönyvi tanúsítványokra többé szükség nincs, a belügyminiszterium folyó évi január hó 15-én 2741/904. B. M. sz. körrendelete folytán hatályon kívül helyeztetett.

Fölhívás. Az «Országos Kath. Tanítói Segélyalap» mindazon f. tagjait, akik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében jogosítva vannak ösztöndíjak, vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel fölkérni, hogy kellően fölszerelt folyamodványokat az alapszabályok 18. §-a szerint az alapgyűjtő-bizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal útján f. évi július 15-ig az illető föltisztelendő egyházmegyei hatósághoz betérjeszteni sziveskedjenek. Tájékoztásul tisztellett megjegyzem, hogy a középponti bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett alá kell iratni az illetékes plébániai hivatal által. Ezen hitelesítés sem községi, sem működési bizonyítvánnyal nem helyettesíthető. Ami a mellékiendő iskolai bizonyítványokat illeti, tekintettel arra, hogy a középponti bizottság ülése csak augusztus utolsó napjaiban tartható és így a folyamodványok elintézése az iskolai beiratások idejéig alig eszközölhető, legcélszerűbb

hiteles másolatokban becsatolni. Kérem egyúttal a t. tagokat, hogy az új tagsági könyvecskéket, amelyek a folyamodványhoz csatolandók, megszerezni sziveskedjenek. Tudatom továbbá, hogy segélyben csak azon t. tagok részesülhetnek, akik legalább három év óta nem élvezték az alap jótéteményét. A folyamodványban azért is világosan megemlíteni kérem, mikor és minő segélyben részesült a folyamodó: esetleg gyermekei élveznek-e és minő ösztöndíjat. Végül a t. tagok érdekében kiemelendőnek tartom, hogy azok a folyamodványok, amelyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve: továbbá amelyek nem az egyházi hatóságok útján vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Esztergom, 1904. évi május hó 12-én. Dr. Walter Gyula, az Orsz. Kath. Tanítói Segélyalap középp. bizottságának elnöke.

A községi iskolaszék képviselőjéről. A m. kir. Karia 1904. évi 4665. sz. alatt következő határozatot hozott: A községi iskolaszék elnöke az iskola jogi képviselőjére hivatva nincs. Az uradalomnak az egyházlátogatásról (canonica visitatio) fölvetett okiraton alapuló kötelezettsége mint dologi teher annak világos átvállalása nélkül is átszállott felperesre, mint az uradalomhoz tartozó ingatlanok legnagyobb részének köztük az uradalom (caput honorum) megvevőjére, haesak ki nem mutattatik, hogy a dologi kötelezettség az uradalomhoz tartozott azokat az ingatlanokat terhelte, melyek az előbbi tulajdonos birtokában maradtak, vagy erről harmadik személyek birtokába mentek át. Indokok: A községi iskolaszék elnöke az iskola jogi képviselőjére hivatva nincs, s így a községi iskola képviselőjében M. E. iskolaszéki elnök szabálytalanul vonatott perbe: tekintve azonban, hogy a keresetben a nevezett iskola köteleztetése kérve nincs, következésképpen azzal az iskola jogai nem érintettek: de különben is a M. E. iskolaszéki elnök által R. A. ügyvéd részére kiállított meghatalmazást, az iskola perbeli képviselőjére hivatott községi bíró is aláírta, ezáltal a M. E. által előterjesztett perbeli védelmet elfogadta, a szabálytalan perbeidőzés által elkövetett hiba részint olyan lényegtelen, mely a képviselőnek jogaira befolyással nincs. Ezt előrebocsátva, a másodbírószág tétele helybenhagyatik azért is, mert az üszögbi uradalomnak az egyházlátogatásról (canonica visitatio) fölvetett okiraton alapuló kötelezettsége mint dologi teher, annak világos átvállalása nélkül is átszállott felperesre, mint az uradalomhoz tartozó ingatlanok legnagyobb részének, köztük az uradalom fejének (caput honorum) megvevőjére, haesak ki nem mutattatik, hogy a dologi kötelezettség az uradalomhoz tartozott azokat az ingatlanokat terhelte, melyek az előbbi tulajdonos birtokában maradtak, vagy erről harmadik személyek birtokába mentek át. Jelen esetben az, hogy az üszögbi uradalmat terhelő, az olasz r. k. plébános, s a hássági iskola részére évenként 8—8 öl fa kiszolgáltatásának kötelezettsége, az üszögbi uradalom alkatrészéhez tartozott olyan ingatlanokhoz volna kötve, melyeket eladó vagy magának visszatartott, vagy harmadik személyeknek adott el, kimutatva nincsen. E kötelezettség tehát nem terhelhet mást, mint az uradalom fejének mindenkor birtokosát, mivel ellenkező esetben teljesen hiányoznék a dologi tehernek leglényegesebb tárgya, vagyis a terhelt dolog.

EGYESÜLETI ÉLET.

A Katholikus Tanügyi Tanács gyűlése.

A Magyarországi Katholikus Tanítók Országos Bizottságának Tanügyi Tanácsa f. h. 26. délelőtt 9 órakor tartotta gyűlését dr. Steinberger Ferenc apátkanonok, szeminaryumi kormányzó elnökletével. A gyűlés főtárgya a népoktatási törvény reformja volt, mely mélyen sértő részeket tartalmaz egyházunkra, mely pedig a nemzeti irányu nevelésnek is mindenkor lelkes bajnoka volt.

Steinberger Ferenc dr. elnökön kívül jelen volt:

Ember Károly lovag világi elnök, Dreisziger Ferenc titkár, Auguszlin Imre h. titkár, Guzsvenitz Vilmos, Bitinszky Lajos dr., Számord Ignác, Györffy János, Würth Béni, Dunay János, Sturcz György stb.

Steinberger Ferenc dr. megnyitó beszédében magas kulturpolitikai szempontból szólt a helyzetről. Azután így szólt: Meg vagyok győződve, hogy mindenünk lelkét a legmelegebb érdeklődéssel tölti el a tárgyának fontossága, mely összehozott ma bennünket: a népoktatási törvényjavaslat, t. i. mely hazai népoktatásunk történetében egyik határjelző lesz.

Nekünk, kik a katolikus népoktatásügy őrszeméül vagyunk felállítva, a legnagyobb körültekintéssel kell e tárggyal foglalkoznunk. El nem titkolhatjuk fájdalunkat afölött, hogy e munkálatban a katolikus egyháznak, mely a népoktatás nemzeti jellegének kidomborításán minden időben nagy buzgósággal munkálkodott, ennek az egyháznak a népoktatás körül kilenc századon át kialakult történelmi jogai kellő figyelemben nem részesültek.

Jelen tanácskozásunkat is vezérelje az a higgadtság, mely e testülettől várható, az a méltóság, melyet a cél megkíván, hogy szavunknak meg legyen a sulya és hassa át tanácskozásainkat az a melegség, mely szívünket a hazai népoktatással összeforrasztotta.

Az elnök ezután mély sajnálattal jelenti, hogy a tanításügy jeles vezére, Erdődy János, a Katholikus Tanügyi Tanács tagja, meghalt, miért jegyzőkönyvileg örökítik meg emlékét; azonkívül indítványozza, hogy érdemeinek méltatására emlékbeszédet mondjanak.

Dreisziger Ferencet kérték fel az emlékbeszéd megtartására.

A százas bizottság nagygyűlése a július elején tartandó egyetemes országos tanítógyűlés idején, július 5-én tartatik meg.

Ezután jelenti, hogy:

az *elemi népiskolai tanterv*, mely a Tanács egyik legnagyobb munkája volt, a püspöki kar elé terjesztetett;

a tanítóképzők tanterve minden egyházmegyének elküldetett;

a polgári tanítóképzők tanterve is beterjesztetett; a tankönyvbíráló szabályzat is elkészült, mely szerint a Szent István-Társulathoz megjelent könyveket a Tanügyi Tanács bizottsága vizsgálja felül.

Ez előterjesztések hű képét adják a Tanács munkásságának, azután az ülés áttért a tárgyra s azt a legnagyobb higgadtsággal s fontosságához mért alaposzággal tárgyalta.

Guzsvenitz Vilmos (Esztergom) a népoktatásügyi törvényjavaslat előadója hangsúlyozza, hogy az 1868. törvény iskolafentartásra ad jogot a felekezeteknek, tehát joga van oklevelet is adni. Mi is hangsúlyozzuk, ugymond, hogy a mai képesítő vizsgálat tarthatatlan. Nincs semmi rejtegetni valónk. Vakmerőség, hogy a felekezeti képzők alatt mindig a nemzetiségieket értik. Csodálja, mint lehet azt megengedni, hogy magyar tanító nemzetiségi nyelven képesítőzhessen. Népünk gazdasági és háztartási ismerete igen alacsony fokon áll, azért a leányok gyakorlati képzése épp oly fontos, mint a fiuké. miért is, hol két tanító van, egy nő is választandó.

Számord Ignác ajánlja, hogy az új törvényjavaslat megokolása legalább fobb pontokban terjesztessék a bizottság elé.

Ember Károly lovag nagy tanulmány alapján szó-

lott. Nekünk, ugymond, magas szempontokból kell nézni a kulturpolitikai törekvések kicsinyesnek látszó dolgait is, hogy a részletekbe beleláthassunk. E törvényjavaslat megítélésénél szemügyre kell venni, meg van-e abban a jogfolytonosság, a történelmi folyamatot tekintetbe vette-e? A nemzeti szempontot kicsinyes intézkedésekkel pótolják, a javaslat megakadályozza a népoktatás fejlődését. A törvényjavaslat az iskolák fejlesztéséről mit sem szól. Magyarországon a népoktatásnak kiváló szociális jelentősége is van: a nép szegény, kivándorol Amerikába, az ipar nem lendül fel, minek egyik fő oka, hogy a népoktatás nem eléggé intenzív. A hitfelekezeti iskolát nem támogatja szeretettel, nem öleli keblére, hanem mostoha gyermekként bánik vele. Minden magasabb kulturpolitikát nélkülöz e javaslat.

A tanítói karnak, mely már úgy is eléggé elkeseredett, most jogos alapot ad az elégtelenségére. A másik magasabb szempont, mely már teljesen megértett, hogy Magyarországon csak magyar iskola legyen. E tekintetben az új törvény csak ront az állapotokon, mert a nemzetiségi nyelvet itt államérvényesnek ismerik el. Attérve a tanítóképzésre, ugymond, ez nem hasonlítható össze a jogászi vagy orvosi képzéssel. Ha az egyház kiadja tanítóképzési jogát, akkor egész népoktatásunkat átadjuk. Az államnak oly régi joga és kötelessége a főfelügyelet, hogy erről szó se lehet. De, sajnos, ez nem történt soha szigorral és ez a jövőre sincs biztosítva. A tanfelügyelői kvalifikáció nincs megállapítva, így dilettáns emberek ezután is lehetnek tanfelügyelők: mit szólna az orvos, ha mérnök volna a felügyelője és viszont? A tanítóságra legelkeserítőbb és szörvényletes a rendbirság. Mindezekért a törvényjavaslat teljes egészében *átdolgozandó.*

Dreisziger Ferenc: Csodálja, hogy e javaslatban egy szemernyi nagy gondolat nincs.

A javaslat szerint a tanítóképzés teljesen állami lesz. Történelmi szempontokat nem szabad elfelednünk, mert sokszor a katolikus iskolák voltak a nemzeti eszmék mentősvárai. A tanítás szabadságát is mélyen sérti, különösen a filozófiánál és történelemnél vannak irányzatok és itt a növendék keserüli meg ezt s akkor becsukhatjuk iskoláinkat. A felekezeteket ütik, de a nemzetiséget nem merik bántani, úgy tesznek, mint a gyáva ember, ki nem meri megmondani, mit akar. Úgy tesznek, mint midőn a családban a mama kedvence beteg, az egész család beveszi a medicinát, ha meg is hal és a kedvenc még sem veszi azt be.

A tanári testületektől elvették az apai jogot, más házastíja, más nagykorusítja a gyermeket, mit fog a későbbi kor történése írni a mai tanárkar önállóságáról. Az 1868. törvényt is idegen földből vették át, nem pedig a meglevőt akarták javítani. 160 korona segéllyel bíró iskolákra teljesen ráteszi az állam a kezét. Az egész javaslat igen szerencsétlen, mert a nemzetiségi túlzóknak fegyvert ad a kezökbe, azért *visszavonandónak* tartja a javaslatot.

Würth Béni: A törvényjavaslat legnagyobb hibája, hogy alapot ad a nemzetiségnek egészen határozottan és világosan, mely óriási bajoknak forrása lesz. A németek és más nemzetiségek amint eddig magyarosítottak, majd ezután lázítás folytán vissza németesítenek. A megalkuvás politikája oly alacsony szempontokat vesz fel, hogy ezzel foglalkozni nem érdemes, azért *utasítsuk* azt vissza.

Bilinszky Lajos dr.: Nem tudja, mi célja a törvényjavaslatnak. A nemzetiségi képzők magyarosi-

tása, vagy a katolikus képzők államosítása? Világos beszédet kérünk tehát. Ha kifogás van képzőink ellen, halljuk s készek vagyunk a késhegyig menő harcra. Mert a mi hazafiságunk többet kíván, mint a javaslat készítői kívánnak. Az 1883. törvény biztosítja a tanfelügyelő jogát, hogy az oklevelet nem írja alá, ha magyarul nem tud a jelölt.

Attérve a részletekre, a Tanács azt kívánja, hogy a nemzetiségi kérdés a felekezetitől választassék el (15. §.) A 16. §-nál *Dreisziger* szerint az állami és községi jellegű iskoláknál a közoktatásügyi miniszter által megállapított tanterv követelendő, míg a katolikus iskolák tanításterve csak a katolikus hatóság pénzéből fentartott iskolákban lehetne alkalmazható. A tervvel könyvek, a könyvekkel szellem is jár. Így tehát a felekezet felügyeleti joga illuzoriussá válhatik.

A 24. §. rossz. 30. §. a 27. §-sal ellentmond s ezért elhagyandó. Az államszegélyhez most a javaslat állami beavatkozási jogot követel, holott mikor ez az intézkedés kezdődött, minden nehézmény nyílt hangoztatása nélkül folyósították a segélyt. Ma a segély visszautasítása veszedelemmel jár. E kérdést tisztázni kell.

Würth Béni: A javaslat egyik legveszedelmesebb része a segélyezés. Ez oly nehéz kérdés, melynek megoldása legalább félszázadot igényel.

Ember Károly óhajta, hogy állapittassanak meg azon források, melyekből a gazdasági iskolák fenntarthatók. Hol áldozatkészség van az iskolák iránt, azt ne fojtsa el az állam. Ilyen alapon semmiféle fejlődést nem biztosítanak a népoktatás számára. Hangsúlyozza, hogy azon törekvések, melyeket a hazafiatlan és hazaáruló tanítók ellen tesz a kormány, abban leglelkesebben üdvözölje a Tanács minden intézkedését.

Guzsvenitz Vilmos: Ajánlja, hogy fejeztessék ki azon határozott óhaj, hogy csak magyar tanítóképzők lehessenek. A 66. §. 2. pontját kihagyni véli, mely sérelmes. A magánvizsgálatok engedélyadásának kérdésénél *Számord Ignác* megjegyzi, hogy a tanügyi tanács felterjesztést intézett a püspöki karhoz, hogy a magánvizsgálati engedélyt a katolikus képzőknél az egyházi hatóság adja meg, tehát ennek érvény szerzendő a törvényjavaslatban is.

Würth B. a képzőkbe szóló felvételi vizsgálatokat eltörölné s szigoruan megkövetelné a javaslatban megkövetelt előtanulmányokat. *Dreisziger* nem zárkózik el a fölvételi vizsgálatok elül, de a fölvételi vizsgálatot fönntartandónak véli. A tanács *Würth* indítványát teszi magáévá. A tanács 40 növendéket soknak tart a képző egy osztályára, mivel *Guzsvenits* nincs egy nézetten.

A nagyfontosságú ülés délután 2 óráig tartott, melyen a jelenvoltak fáradhatatlan buzgalommal voltak azon, hogy felekezeti érzékenykedés nélkül igaz hazafiai munkát végezzenek, midőn teljes tárgyilagossággal mutatták ki a népoktatási törvényjavaslatnak hibáit, kicsinyeskedéseit. A törvényjavaslatot számtalan gyengéi, tétova bátortalansága, szintelen nemzeti politikája miatt a katolikus tanügyi tanács tagjai is visszautasították.

Elnök felkéri a tanács tagjait, hogy a javaslatra vonatkozó megjegyzéseiket, észrevételeiket hozzá nyujtsák be, hogy a nagygyűlés elé egy kompakt kész munkálattal léphessünk, ami memorandum alakjában érvényre juttatás végett a püspöki karhoz terjesztendő.

Iréneus.

Meghívó. A «Szendrő esperesi kerület róm. kath. tanítói köre» f. év június hó 9-én Hangácson gyűlést tart, melyre a kör tagjai és tanügybarátai tisztelettel meghívóznak. *Kremppászký István*, elnök. *Fürj Miklós*, jegyző.

Tanítók gyűlése. A Párkány kerületi róm. kath. tanítók egyesülete f. é. ápril hó 28-án Párkányban tartotta közgyűlését. Dr. *Koperniczky Ferenc* egyházi elnök, kerületi alesperes, nagyölvendi plébános megnyitó beszédében a mai társadalmat, mint egy súlyos beteget tüntette föl, mely — úgy mond — tompa nyögésével, fészkelődésével, nyugtalanságával, lázas félrebeszéléssel, ideges megrázkódásával, verének heves liktetésével elarulja a bensejében dúló betegséget. S mindezen bajoknak okát a társadalom szellemi és erkölcsi hanyatlásában és annak vallástalanságában találja. E betegség gyógyítását főként a tanítószeg és papság feladatának tartja, kiknek kezén, úgy szólván, minden ember atmegy, kik az egész társadalmat nevelik. *Szántó Ferenc* köhidgyarmati tanító a szánitan köréből tartott talpraesett gyakorlati tanítást. A könyvtár szolgáyatól Párkányba helyezték át, melynek kezelésére *Maesi Vince* tanító vállalkozott. Pályázótólul következők tüzettek ki: A figyelem és fejelemről a népiskolában. Az enek szerepe a népnevelésben. Mária Terézia uralkodásának méltatása hazánk fölviragoztatásában. Határidő aug. 15. Gyakorlati tanításra vállalkozott *Dús Anna* párkányi tanítónő a phonomimika. Szücs Izidor bátorkezű tanító a mertan köréből. A legsikeresebb tanítás jutalmazására dr. *Koperniczky Ferenc* elnök egy aranyat tüzött ki. A gyűlés a himnusz éneklésével véget ért.

VEGYESEK.

A Szent-István-Társulat közgyűlése. Szokott díszszel és általános érdeklődés között folyt le a Szent-István-Társulat ez évi közgyűlése. A gyűlést megelőzőleg szentmise volt Jézus Szent Szive templomában, melyet *Mailáth G.* erdélyi püspök mondott. A közgyűlés 10 órákor kezdődött, melyet a hercegprimás képviseletében *Hornig Károly* báró veszprémi püspök vezetett. Töle jobbra *Zichy Nándor* gróf elnök, balra *Giesswein Sándor* dr. alelnök foglaltak helyet az elnöki emelvényen. Az elnök magas szárnyalású megnyitóját lapunk első helyen adjuk. Az alelnöki és titkari jelentéseknek lapunk olvasóit is érdeklő részeit a jövő számunkban tesszük közzé. A közgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta *Zichy Nándor* elnök azon indítványát, hogy X. Pius pápa, ő szentségét hódolatteljesen üdvözölje a közgyűlés. A tárgysorozat végével *Hornig K. báró* püspök megáldotta a jelenlevőket.

A népoktatási anket tagjai. A népoktatási reformjavaslat ügyében a kultuszminiszter a következő tagokat hívta meg: Mihályi Viktor gyulafahérvárfogarasí érsek, Firezák Gyula munkácsi, Mailáth Gusztáv gróf erdélyi, Városy Gyula székesfehérvári püspökök, Fehér Ipoly főpát, Metianu János nagyszabeni, Bogdanovics Lucian budai szerb görögkeleti püspökök, Apponyi Albert gróf, Bánffy Dezső báró, Láng Lajos, Pap Elek miniszteri tanácsos a pénzügyminiszter képviseletében, Lányi Berthold miniszteri tanácsos az igazságügyminiszter képviseletében, a földmívelési és belügyminiszter egyegy képviselője, Antal Gábor, Bartók György, Zelenka Pál szuperintendensek, Axaméth Lajos dr. miniszteri tanácsos, Bárczy István székesfővárosi tanácsos, Beöthy Zsolt, Beksit-Gusztáv, Dániel Gábor unitárius főfelügyelő, Molnár Viktor miniszteri tanácsos, Teleki Sándor gróf, Vargha Gyula, a statisztikai hivatal igazgatója, Zsilinszky Mihály államtitkár, Zichy János gróf, Barta Odön, Blaskovits Ferenc, Boncza Miklós, Csernoch János, Csernoch Gyula dr., Fimácz Ernő, Halász Ferenc (referens), Justh Gyula, Komjáthy Béla, Komlóssy Ferenc, Kozma Ferenc és Libertiny Gusztáv igazgatók, Melezer Vimos, Nedeczey János, Neményi Ambrus, Nyegre László, Okolicsányi László, Rátkay László, Sándor József, Szentiványi Árpád, Szóts Pál, Tuba János, Vészi József és Werner Gyula képviselők, Rákosi Jenő, Sebestyén Gyula, Steinberger Ferenc, Tóth József igazgató, Varjassy Árpád, Verédy Ká-

roly, Hajnóczy József, Kovács János a képezdei tanárok egyesületének igazgatója és Somlay József, az országos tanító-bizottság elnöke.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Pályázati hirdetmény székesegyházi tenor énekes állásokra. A nagyvárad latin szert. székesegyháznál üresedésben levő 2 (kettő) tenor énekes állásra pályázat hirdetettik. Mindkét állás külön-külön 1600 korona (egyezerhatszáz korona) fizetéssel van díjazva. Votivális misék után mintegy 120—125 korona. A megválasztandó énekes kötelessége naponként a votivális és conventuális miséken, valamint a vesperásokon is énekelni. A pályázótól megkivántatik, hogy egészséges, csengő tenor hanggal rendelkezzen, lapról jól énekeljen s a gregorián éneklésben jártas legyen. Akik valamely vonóshangszer kezelésében vagy orgonajátékban kiténnek, a választásnál előnyben részesülnek. A pályázati kérvények (keresztlevél, erkölcsi és működési bizonyítvánnyal felszerelve) f. évi július hó 3-ig a nagyvárad lat. szert. Káptalanhoz előre beküldendők. A pályázók pedig f. évi július hó 5-én d. e. 1/2 10 órákor a székesegyházban tartandó próbaéneklésre személyesen tartoznak megjelenni. Az állás azonnal elfoglalandó. *A nagyvárad lat. szert. Káptalan.* 102 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Pályázat hirdettetik a **felsőperei** róm. kath. tanítói állásra. Javadalmazása lakás és fűtésen kívül pénzben és anyagiakban egy ezer korona. Kötelezettsége a mindennapi és ismétlőiskolás mindkét nembeli gyermekek oktatása. Folyamodványok a bakonyházi róm. kath. iskolaszék elnökségéhez terjesztendők *június hó 5-éig.* 103 1—1

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentsír lovagja, a Ferencz József-rend lovagja.

A parisi és becsi világhírlításon stb. helyről kiténtve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jókarban tartása merékelt árban elváltatják. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.